

O. Tadeusz Dionizy Łukaszuk ma jakiś dar ukazywania rzeczy trudnych językiem naukowym, ale pięknym i prostym, zrozumiałym, bez zawłości. Jego książkę czyta się „łatwo”. Znając wiele pozycji z tej dziedziny (szczególnie artykułów), należy podkreślić, że Autor, podając opinie na podejmowane przez niego wielorakie kwestie teologiczne, jasno i wyraźnie podkreśla, co jest zdrową nauką Kościoła, której należy się trzymać. Trzeba wyrazić przekonanie, że o. Tadeusz Dionizy Łuka-

szuk pisząc swą książkę był wciąż świadom, że oddaje ją w ręce adeptów teologii (przygotowujących się do stanu duchownego albo najczęściej do katechezy – świeccy). Powinni oni zatem znać przede wszystkim to, czego uczy Kościół, nie bez świadomości istniejących w przeszłości i obecnie tendencji i kierunków nie zawsze prawomyślnych. Te ostatnie wyjaśnia wskazując na ich błędy lub co najmniej niebezpieczeństwa dla ortodoksji.

ks. prof. dr hab. Jan Kowalski

JAN MACHNIAK

*Doświadczenie Boga w tajemnicy Jego miłosierdzia
u bł. Siostry Faustyny Kowalskiej,*

Wydawnictwo Naukowe PAT, Kraków 1998, stron 461.

Rozprawa habilitacyjna podejmuje bardzo aktualny temat refleksji teologicznej nad Bożym Miłosierdziem przeżywanym przez jedną z najwybitniejszych mistyczek XX wieku, Faustynę Kowalską, kanonizowaną 30 IV 2000 r. przez papieża Jana Pawła II. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż praca jest próbą ukazania roli osobowego doświadczenia w poznawaniu Boga Trójjedynego

w tajemnicy Jego miłosierdzia oraz w kształtowaniu duchowych postaw wynikających z przeżycia spotkania z Bogiem miłosierdzia. Opracowanie jest poważnym przyczynkiem do pogłębiania nabożeństwa do Bożego Miłosierdzia, rozwijającego się pod wpływem orędzia św. Faustyny.

Autor rozprawy, wykładowca teologii duchowości w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie od

lat prowadzi badania nad mistyką chrześcijańską (św. Jan od Krzyża) odnajdując jej ślady w duchowości polskiej (św. Brat Albert Chmielowski, bł. B. Jabłońska, bł. J. S. Pelczar). Ks. J. Machniak stosuje metodę hermeneutyczną w odniesieniu do tekstu mistycznego szukając wyjaśnienia w szerokim kontekście tradycji mistyki chrześcijańskiej. Ważną dziedziną jego zainteresowań jest również współczesna duchowość kapłańska, rozwijana w oparciu o nauczanie papieża Jana Pawła II.

Książka *Mistyczne doświadczenie Boga w tajemnicy Jego miłosierdzia u bł. Siostry Faustyny Kowlaskiej* jest próbą całościowego ukazania dynamiki rozwoju doświadczenia mistycznego począwszy od najprostszych form modlitwy św. Faustyny, poprzez odkrywanie powołania, świadome podjęcie pracy nad sobą w oparciu o regułę zakonną, aż po szczyty zjednoczenia mistycznego. Istotą tych analiz jest wykazanie integralności doświadczenia Boga, które obejmuje wszystkie wymiary życia ludzkiego, jego sferę cielesną, psychiczną i duchową. Zastosowana metoda analizy porównawczej i semantycznej pozwoliła autorowi ukazać oryginalność Mistyczki z Krakowa, która jest mocno osadzona w tradycji mistycznej Kościoła, szczególnie tzw. „mistyki kobiecej”.

Wychodząc z pojęcia przymiotu Bożego Miłosierdzia, ks. Jan Mach-

niak w swoich rozważaniach analizuje je w duchu współczesnej myśli teologicznej jako odwieczną i niezmienną doskonałość Boga. Jest to Bóg udzielający swej miłości poprzez usuwanie wszelkich słabości, spośród których największą jest jego grzeszność. Miłosierdzie jawi się jako „główny motyw działania Bożego” oraz jako „źródło każdego działania Stwórcy” (s. 428). Zostało ono w pełni objawione w Jezusie Chrystusie, który jest uosobieniem Boga w Jego miłosierdziu. Dlatego kształtowanie postawy duchowej wobec miłosierdzia Boga ze strony człowieka rozpoczyna się od poznania Chrystusa, w którym w pełni ujawnia się wielkość Bożego Miłosierdzia i równocześnie godność oraz wielkość osoby ludzkiej (s. 22–25).

Autor pracy analizuje, jak św. Faustyna odkrywała tajemnicę Miłosierdzia Bożego razem z rozwojem swojego życia modlitewnego i sakramentalnego, doświadczając obecności Jezusa Chrystusa (s. 25–63). Modlitwa stała się dla niej podstawą osobistej relacji z Jezusem, aż po szczyty mistycznego zjednoczenia z Nim w miłości. Nie jest ona tylko jednym z ćwiczeń duchowych, ale istotnym zajęciem, które wypełnia cały dzień Świętej, stając się treścią jej życia codziennego (s. 25), podlegając nieustannemu rozwojowi poprzez modlitwę ustną, modlitwę medytacji, skupienia, prostego wejrze-

nia, aż do osiągnięcia kontemplacji wlanej. Doświadczenie miłosierdzia stawało się treścią przewodnią postępu modlitwy Siostry Faustyny.

Modlitwa kontemplacji Mistyczki z Krakowa była wzmacniana życiem eucharystycznym (s. 63–88), które prowadziło ją do poznawania tajemnic Boga i świadomego bycia „mieszkaniem” Trójcy Świętej. Dlatego ks. Machniak wskazuje na Eucharystię jako Sakrament miłosierdzia, potwierdzając jedność doświadczenia wewnętrznego obejmującego przeżycie bliskości z Jezusem cierpiącym i poznanie tajemnicy Jego miłosierdzia (s. 64). Przeżycie tej jedności z Bogiem, stawało się płaszczyzną łączącą doświadczenie wewnętrzne z misją głoszenia światu prawdy o dobroci Boga.

Po ustaleniu podstaw doświadczenia mistycznego, wysiłek analityczny autora rozprawy o św. Faustynie został skierowany ku wyodrębnieniu głównych elementów tegoż doświadczenia. Omawia on najpierw zjednoczenie autorki *Dzienniczka* z Chrystusem w Jego męce, podkreślając pasyjny wymiar tej mistyki, sytuujący ją w szeregu wielkich mistyczek średniowiecza, które rozwijały nabożeństwo do „ran Chrystusa” (s. 146–166). Odważne podjęcie cierpienia z Chrystusem przygotowało Świętą do prób wiary, które miały doprowadzić do zjednoczenia z Bogiem. Dlatego uwagę badawczą

ks. Machniak kieruje na analizę biernej *nocy zmysłów i ducha*, które poprzez oczyszczenie mocą światła wiary nadprzyrodzonej otwierały jej władze na przyjęcie działania Bożego. Autor rozprawy dokładnie ukazuje poszczególne etapy oczyszczeń, przez które Mistyczka z Krakowa staje się duchową uczennicą św. Jana od Krzyża.

Dalsze analizy doświadczenia Boga u św. Faustyny Kowalskiej prowadzi ks. J. Machniak odsłaniając u swojej autorki elementy odczucia obecności Bożej i „zamieszkania” Boga w duszy (s. 184–200). Przeżycie obecności Boga prowadziło Mistyczkę z Krakowa do poznania Jego wielkości i majestatu oraz wielkości duszy, która mimo swoich słabości staje się mieszkaniem dla Stwórcy. Symbolem miejsca wewnętrznego, gdzie dokonuje się zjednoczenie, jest „serce”, nazywane również „sanktuarium duszy” i „pałacem duszy” (s. 195–200). W „najgłębszym sanktuarium” Apostołka Bożego Miłosierdzia odkryła wielkość miłości czystej, otrzymanej od Jezusa składającego swoje życie w ofierze (s. 200). Autor rozprawy pokazuje dwa stopnie zjednoczenia z Bogiem, które można porównać z terminologią sanjuanistyczną: „zjednoczenie ekstatyczne (s. 222–223) i „zaślubiny duchowe” (s. 223–227). Ekstazom miłości towarzyszy zawieszenie zmysłów oraz poznanie tajemnic Bożych

i życia Trójcy Świętej. Analizy autora pracy prowadzą do wykazania bezpośredniego związku zjednoczenia mistycznego z poznaniem „największego przymiotu Boga”, Jego miłosierdzia. Owocem zjednoczenia z Bogiem w wierze, nadziei i miłości jest według ks. J. Machniaka przeżycie dziecięctwa duchowego i postawa całkowitego zaufania Bogu (s. 242–251).

W trzeciej części opracowania o św. Faustynie Kowalskiej autor prezentuje zjawiska nadzwyczajne, które pomagały jej zrozumieć tajemnicę miłosierdzia i odczytać orędzie Jezusa Miłosiernego. W takim kontekście odczytuje wizje Siostry Faustyny, które stanowiąc wtórny element doświadczenia Boga, odegrały istotną rolę w jej spotkaniu z Bogiem i pomogły jej zrozumieć misję wobec świata, przypomnieć w nowych okolicznościach o Bożym Miłosierdziu. Po przedstawieniu natury wizji ks. J. Machniak omawia wizje Jezusa, Matki Bożej i świętych (s. 310–366)

oraz ich charakter pedagogiczny. Podobną funkcję pełniły wizje anioła stróża, szatana i dusz czyścicowych (s. 366–400). Wśród wielu łask nadzwyczajnych, jakie otrzymała Święta, autor wymienia jeszcze wizje osób żyjących i przyszłych wydarzeń (s. 401–418). Wszystkie nadzwyczajne łaski są według ks. Machniaka potwierdzeniem dokonujących się w duszy procesów wewnętrznych, które odzwierciedlały w sferze zmysłowej dynamiczny proces zjednoczenia z Bogiem.

Na szczególne podkreślenie zasługuje osadzenie przez autora pracy doświadczenia Boga u św. Faustyny w kontekście tradycji mistycznej i nauki teologicznej. Apostołka Bożego Miłosierdzia jawi się jako wielka mistyczka, która osiągnęła szczyt zjednoczenia z Bogiem i obdarzona łaskami nadzwyczajnymi przekazała światu prawdę, którą Bóg odsłonił przed nią w doświadczeniu mistycznym.

Ks. prof. dr hab. Stanisław Urbański (UStW)